

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства
Кафедра приватного та соціального права

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОК 8. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми *Соціальне забезпечення*
за спеціальністю 232 «*Соціальне забезпечення*»
на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2024

Розробники:

Наталія БОНДАР, доктор філософії за спеціальністю 081 Право, доцент

Марина КУЗНЕЦОВА, к.ю.н., доцент, завідувач кафедри приватного та соціального права

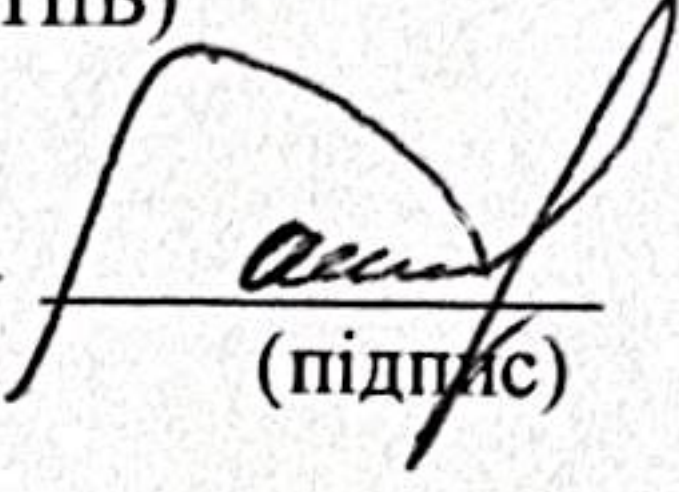
Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри ДПД та українознавства	протокол від 11.06.2024 р. <i>Н.А.</i>
	Завідувач кафедри Світлана ШЕСТАКОВА (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми (підпис)

Наталія КЛЄЦОВА (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

 (підпис)

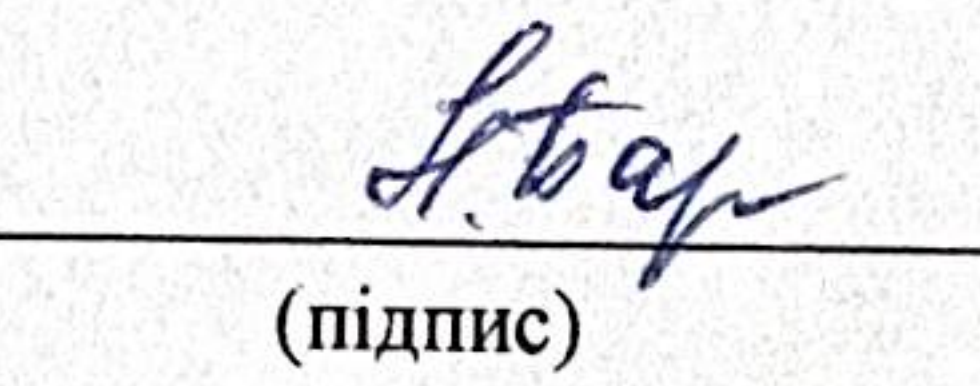
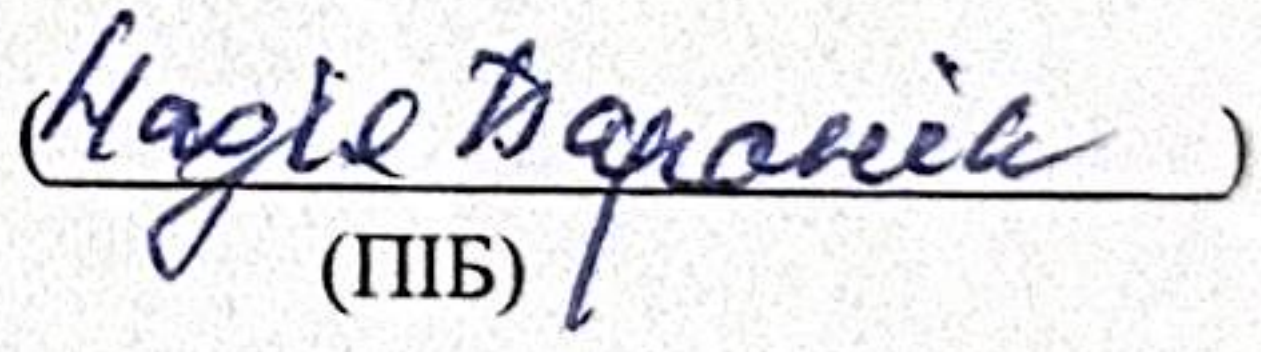
Олег РОГОВЕНКО (ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана: Наталія ВОЛЧЕНКО (ПІБ)

Іван КРАВЧЕНКО (ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

 (підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 10.06. 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ				
1	Назва ОК	ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ		
2	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства, кафедра приватного та соціального права		
3	Статус ОК	Обов'язковий		
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	Освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення» за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення»		
5	ОК може бути запропонований для			
6	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень		
7	Семестр та тривалість вивчення	Денна форма навчання: 2 семестр, 1-15 тиждень		
8	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС		
9.1	Загальний обсяг годин для <u>денної</u> форми навчання та їх розподіл – 150 годин	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні – 44 години	Практичні /семінарські - 30 годин	Лабораторні – 76 годин
9.2	Загальний обсяг годин для <u>заочної</u> форми навчання та їх розподіл – 150 годин	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні – 8 години	Практичні /семінарські - 8 годин	Лабораторні – 134 годин
	Мова навчання	Державна (українська)		
	Викладач/Координатор освітнього компонента	Бондар Наталія Анатоліївна, доктор філософії за спеціальністю 081 Право, доцент кафедри ДПД та українознавства Кузнецова Марина Юріївна, к.ю.н., доцент, завідувач кафедри приватного та соціального права Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 114 г		
	Контактна інформація	ashatana2010@ukr.net		
	Загальний опис освітнього компонента	<p>Історія та теорія соціального забезпечення, як навчальна дисципліна, забезпечує формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері соціального забезпечення з розумінням генези та розвитку форм соціальної та благодійної допомоги, причини виникнення та поширення феномену соціальної підтримки та взаємодопомоги та допомагає оцінити їх роль в сучасному суспільному житті, визначити державно-правові основи соціального захисту населення України. У зв'язку з цим приділено увагу розгляду соціального забезпечення як особливого виду діяльності через систему основних методів соціального забезпечення.</p> <p>Завданням курсу є формування у студентів наукового світогляду і системи орієнтирів для визначення місця системи соціального забезпечення в Україні, обґрунтувати державно-правові основи соціального забезпечення населення в Україні, розкривати теоретико-методологічні основи соціального забезпечення, володіти понятійним апаратом, характеризувати соціальне забезпечення як особливий вид професійної діяльності, визначити морально-етичні принципи соціального забезпечення.</p>		
	Мета освітнього компонента	<p><i>Мета освітнього компонента:</i> формування у студентів ґрунтовних знань про генезу системи соціального забезпечення, державно-правові основи соціального захисту населення, теоретико-методологічні основи соціального забезпечення, а також вмінь та навичок самостійного проведення досліджень основних об'єктів</p>		

		соціального забезпечення, застосовувати отримані знання з теорії соціальної роботи для винайдення прогалин в законах України з приводу питань соціальної підтримки населення, за результатами аналізу поточної ситуації в сфері соціальної роботи розробляти прогнози майбутнього стану соціальних реформ та змін в державі, вміння інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід для аналізу ситуації в окремо взятому випадку, а також в країні в цілому
	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на таких курсах, як Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень, Економічні основи соціального забезпечення .
	Політика академічної доброчесності	<p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/).</p> <p>За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету; (ч.5 ст. 48 проекту Закону України «Про освіту»); – арешт або обмеження волі, або позбавлення волі, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю із штрафом.
	Посилання на курс у Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5507

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) РН						Як оцінюється РНД?
	РН 4	РН 6	РН 10	РН 11	РН 12	РН 13	
ДРН1. Аналізувати та пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.			X	X	X	X	Проведення модульного контролю
ДРН2. Визначити соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.		X	X	X	X		Проведення модульного контролю
ДРН3. Застосовувати базові знання з напрямів, форм, методів наукових досліджень в галузі соціального забезпечення.	X	X					Мультимедійна презентація та виступ-інформування
ДРН4. Здійснювати аналітичну, дослідницьку діяльність для встановлення регіональних, місцевих закономірностей і особливостей виникнення, розвитку, розв'язання і попередження проблем соціального забезпечення.	X				X	X	Колоквіум

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Денна форма навчання

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендова на література
	Аудиторна робота			Само стійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Л аб . з.		
Тема 1. Історична періодизація становлення системи соціального забезпечення 1. Історичні аспекти розвитку суспільної допомоги бідним верствам населення 2. Становлення системи соціального забезпечення за часів побудови соціалізму 3. Соціальне забезпечення періоду незалежності України 4. Сучасна система соціального захисту України 5. Роль соціальної політики в сфері соціального забезпечення населення 6. Соціальні установи та служби з обслуговування громадян, що потребують соціального забезпечення	6/2	4/-		9/17	1-9
Тема 2. Державно-правові основи соціального захисту населення України 1. Соціальний захист населення як фактор розвитку соціально-правової держави 2. Концептуальні засади соціального забезпечення: зарубіжний та вітчизняний досвід 3. Соціальні ризики та їх класифікація 4. Сутність державного соціального забезпечення: державні соціальні стандарти та соціальні норми	6/-	4/2		9/17	1-9
Тема 3. Правове регулювання соціального забезпечення. 1. Основні правові аспекти організації життєдіяльності людини. 2. Нормативно-правова база, яка регламентує дотримання прав людини у суспільстві і її розвиток. 3. Охорона та захист законних прав громадянина. 4. Основні права людини, які можуть бути порушені в результаті організації суспільного життя громадянина.	6/2	4/-		9/17	1-9
Тема 4. Соціальна політика 1. Соціальна політика та її типи. Інструменти соціальної політики. 2. Тенденції розвитку світової соціальної політики. 3. Моделі соціальної політики. 4. Роль міжнародних організацій у формуванні соціальної політики. 5. Вплив міжнародних організацій на	4/-	2/2		9/17	1-9

формування соціальної політики України.				
Тема 5. Теоретико-методологічні основи соціального забезпечення 1. Соціальне забезпечення як наука 2. Соціальне забезпечення як навчальна діяльність 3. Основні поняття та категорії соціального забезпечення 4. Категорії громадян чи група осіб яким передбачено соціальне забезпечення 5. Об'єкти та суб'єкти соціального забезпечення 6. Принципи соціального забезпечення 7. Функції соціального забезпечення	6/2	4/-	10/17	1-9
Тема 6. Соціальне забезпечення як особливий вид діяльності 1. Особливості підготовки інспекторів з соціального забезпечення 2. Соціальне забезпечення як вид професійної практичної діяльності 3. Головні функціональні обов'язки та правовий статус інспектора з соціального забезпечення 4. Професійні якості інспектора з соціального забезпечення 5. Морально-етичні якості інспектора з соціального забезпечення	6/-	4/2	10/17	1-9
Тема 7. Основні методи соціального забезпечення 1. Сутність методів соціального забезпечення 2. Соціально-економічні методи соціального забезпечення 3. Організаційно-розпорядчі методи соціального забезпечення 4. Правові форми та методи соціального забезпечення 5. Соціологічно-статистичні методи соціального забезпечення 6. Психологічні методи в реалізації соціального забезпечення 7. Соціальна діагностика як метод соціального забезпечення	6/2	4/-	10/16	1-9
Тема 8. Соціальне забезпечення населення через систему надання гуманітарної та благодійної допомоги 1. Гуманітарна допомога як напрям соціального забезпечення населення України 2. Благодійна допомога як форма соціального забезпечення населення	4/-	4/2	10/16	1-9
Всього	44/8	30/8	76/134	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Денна/заочна форма навчання

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кіл-ть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кіл-ть годин
ДРН1. Аналізувати та пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-3;	10/34
ДРН2. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	11/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 4-12;	10/34
ДРН3. Застосовувати базові знання з напрямів, форм, методів наукових досліджень в галузі соціального забезпечення.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-15;	11/33
ДРН4. Здійснювати аналітичну, дослідницьку діяльність для встановлення регіональних, місцевих закономірностей і особливостей виникнення, розвитку, розв'язання і попередження проблем соціального забезпечення.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	11/4	- опрацювати та виконати завдання в практикумі по темі 1-3; - написання тез	10/33
Всього годин		74/16		76/134

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

Денна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-4)	20 балів/20%	До 7 тижня
1.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
1.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
1.3	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	10 балів/10%	До 7 тижня
2	Модуль 2 (теми 5-8)	20 балів/20%	До 15 тижня
2.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	щотижня
2.2	Тестування	5 балів /5%	щотижня
2.3	Колоквіум	10 балів/10%	13-14 тиждень
3	Написання тез	15 балів/15%	До 15 тижня
4	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	15 балів/15%	До 15 тижня
5	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

Заочна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-4)	20 балів/20%	За розкладом
1.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	За розкладом
1.2	Тестування	5 балів /5%	За розкладом
1.3	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	10 балів/10%	За розкладом
2	Модуль 2 (теми 5-8)	20 балів/20%	За розкладом
2.1	Письмові контрольні роботи	5 балів /5%	За розкладом
2.2	Тестування	5 балів /5%	За розкладом
2.3	Колоквіум	10 балів/10%	За розкладом
3	Написання тез	15 балів/15%	За розкладом
4	Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	15 балів/15%	За розкладом
5	Іспит – теоретичні та тестові питання	30 балів/30%	За розкладом

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Модуль 1	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Модуль 2	<12 балів	12-15	15-18 балів	20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість,

		розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання		запропоновано власне вирішення проблеми
Написання тез	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності
Підготовка мультимедійної презентації та виступ-інформування	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності
Іспит – теоретичні та тестові питання	0-5 балів	5-15 балів	15-27 балів	27-30 балів
	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання не виконано	Студент недостатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано помилками	Студент достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано	Студент гарно орієнтується в теоретичному матеріалі, завдання виконано

5.2.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами протягом занять	Протягом всього семестру
	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час підготовки мультимедійної презентації та виступу-інформування	До 15 тижня

Шкала оцінювання, що діє в Сумському національному аграрному університеті

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

Підручники, посібники

1. Карпенко О.Г. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник/ О.Г.Карпенко, Н.Ф.Романова. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015.- 408 с.
2. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи:[навчальний посібник] //А.В.Фурман, М.В. Підгурська. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 174 с.
3. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с.
4. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки: навч. посіб. / В. В. Утвенко. — Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. — 248 с. — Бібліогр.: с. 239–247
5. Дубич К. В. Історія і теорія соціального забезпечення в Україні та за кордоном : навч. посіб. Т.1. Львів : Магнолія 2006, 2023. 272 с.
6. Дубич К. В. Практика соціального забезпечення конкретних категорій населення : навч. посіб. Т.2. Львів : Магнолія 2006, 2021. 429 с.
7. Дубич К.В. Вступ до соціальної допомоги : навчальний посібник / К.В. Дубич. — К. : Видавничий Дім «Слово», 2015. — 224 с.
8. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 448 с.
9. Борисова О. В., Знаткова О. М., Кульга О. О., Нікітіна В. В. Соціальна робота з вимушеними переселенцями в сучасній Україні : монографія. Київ : Кондор, 2019. 468 с.

Додаткові джерела

1. Акімова Л. М. Механізми впливу інструментів державного регулювання на економічну безпеку держави у соціальній і демографічній сферах: світовий досвід. Аспекти публічного управління. 2018. № 6. С. 80–91.
2. Бахновська І. П., Костюк Н. П. Аналіз законодавчого регулювання соціальної підтримки малозабезпеченим сім'ям України в умовах євроінтеграції. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 9. С. 243–245. URL: http://lsej.org.ua/9_2022/57.pdf.
3. Бондар М. Соціальне забезпечення та соціальний захист в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 34. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/976/934>.
4. Бондар М., Чемодурова Є. Соціальне забезпечення в територіальних громадах. Економіка та суспільство. 2021. № 33. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/916/878>.

5. Бражко О. В. Модернізація національної системи України соціального захисту населення в період воєнного стану. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. № 31. С. 31–34. URL: <http://www.pagjournal.iei.od.ua/archives/2022/31-2022/5.pdf>.
6. Бражко О. В. Особливості формування державних підходів до розвитку системи соціального захисту населення в Україні. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. № 27. С. 35–39. URL: <http://www.pagjournal.iei.od.ua/archives/2022/27-2022/6.pdf>.
7. Бондаренко С. М., Бугас Н. В. Соціальна політика держави як основа забезпечення соціального розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/42.pdf.
8. Дрималовська Х. В., Бала Р. Д. Державна соціальна політика: сутність, моделі, напрями. Проблеми економіки. 2021. № 1. С. 178–184. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-1_0-pages178_184.pdf
9. Іваненко О. Соціальний захист в Україні: проблеми, загрози, виклики. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2019. № 4. С. 61–89.
10. Малюга Л. Національні особливості соціального законодавства Федеративної Республіки Німеччина: досвід для України. Право України. 2019. № 6. С. 184–197.